

Araştırma Makalesi

Aktif İstihdam Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Aydın İli Örneği*

Piraye Öykü GÖKÇE¹

ORCID NO:0000-0002-9651-2187

Hatice EROL²

ORCID NO:0000-0002-8816-1137

DOI: 10.54752/ct.1191462

Öz: Günümüzde işsizliğe bağlı sosyo-ekonomik sorunlarla mücadele etmede istihdam politikalarının önemi artmaktadır. Özellikle 2000'li yıllardan itibaren işsizlikle mücadelede yoğun olarak kullanılan Aktif İşgücü Piyasası Politikaları'nın** (AİPP) hedef kitlesinin dezavantajlı gruplar olması nedeniyle, bu politikaların etkinliğinin araştırılması gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, AİPP kapsamında yer alan mesleki eğitim kurslarının Aydın ili özelinde etkinliğini değerlendirmektir. Araştırmada İŞKUR tarafından yürütülen 'İşbaşı Eğitim Programları' (İEP), 'İstihdam Garantisiz Mesleki Eğitim Kursları' (İSMEK) ve 'Uzmanlaşmış Beceri Edindirme Merkezleri' (UMEM) projelerine odaklanılmıştır. Bu kurs ve programların değerlendirilmesinde yarı deneysel teknik kullanılmıştır. 2014-2017 yılları arasında kurs/programlara katılan ve katılmayan kişilerden oluşan toplam 400 kişiyle anket gerçekleştirilmiştir.

* Bu makale "Aktif İstihdam Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Aydın İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden derlenerek üretilmiştir. Çalışma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (İİBF-18013 kodlu proje) kapsamında desteklenmiştir.

**Bu çalışmada Aktif İşgücü Piyasası Politikaları ile "Aktif İstihdam Politikaları" (AİP) aynı anlamda kullanılmıştır.

¹ Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Uzmanı, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Yüksek Lisans Programı. pirayeyogokce@gmail.com

² Prof. Dr. Öğretim Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, haticeerol@adu.edu.tr

GÖKÇE, P, EROL, H. (2022) "Aktif İstihdam Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Aydın İli Örneği" Çalışma ve Toplum, C.4, S.75. s.2795-2838

Makale Geliş Tarihi: 23.05.2022 Makale Kabul Tarihi: 14.09.2022

Araştırma bulgularına göre; AİPP'e katılım ile istihdam arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemekle birlikte, cinsiyet temelli değerlendirildiğinde kadınlar için anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. AİPP'e katılım ile haftalık çalışma süresi ve SGK'ya kayıtlılık açısından anlamlı bir ilişki tespit edilemese de ücret düzeyi açısından anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 15-24 yaş arasında bulunan gençlerin AİPP'e katılımları ile istihdam edilmeleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Kurs türlerinin istihdam üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde, İEP'in diğer kurs türlerine göre olumlu bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Kursiyerler; uzun vadeli sigorta kollarından yararlanamamalarını, AİPP'ler vasıtası ile girdikleri işlerde herhangi bir eğitime tabii olmadan çalıştırılmalarını ve işe giriş sürecinde belirlenen iş yerine, farklı işlerde istihdam edilmelerini eleştirmiştir. Ayrıca kursa katılmamış kişilerin İŞKUR'un yürüttüğü AİPP'lerden haberdar olmadıkları da tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aktif İstihdam Politikaları, Etki Değerlendirmesi, İşsizlik, Türkiye İş Kurumu.

JEL Sınıflandırması: J01, J08, J21, J40, J45.

Impact Assessment Of Active Employment Policies: The Case Of Aydın Province

Abstract: Nowadays, the importance of employment policies has increased in the area of struggling with socio-economic problems related to unemployment. The effectiveness of these policies needs to be investigated due to the fact that the target group of Active Labour Market Policy (AIPP), which have been used intensively in the struggle with unemployment especially since 2000s, is the disadvantaged groups,. The aim of this study is to assess the effectiveness of the vocational training courses within the scope of AIPP particularly in Aydın province. In the study, the projects 'On-the-Job Training Programs' (IEP), 'Vocational Training Courses Without Employment Guarantee' (İSMEK) and 'Centers of Specialized Skills Acquisition' (UMEM), carried out by İŞKUR, were focused. Semi-experimental technique was used in the assessment of the courses and programs. A questionnaire study was applied to 400 people in total, consisting of people who attended and did not attend the courses between the years of 2014 and 2017.

According to the research findings; although no significant relationship was able to be determined between participation in AIPP and employment, it was determined that there was a significant relationship for women when the findings were reviewed in a gender

based way. Even though no significant relationship was able to be determined between participation in the AIPP and weekly working time in terms of registration to SSI, a significant relationship was found in terms of wage level. A significant relationship was not able to be found between the participation of young people between the ages 15 and 24 in the AIPP and their employment status. When the impact of course types on employment was assessed, it was found that IEP, compared to other course types, had a positive effect. The trainees criticized their inability to benefit from long-term insurance branches, their employment without any training in the jobs they entered through AIPPs and the fact that they were employed in different jobs instead of the job determined during the recruitment process. It was determined that those who had not attended the course were not aware of the AIPPs carried out by İŞKUR.

Keywords: Active Employment Policies, Impact Assessment, Unemployment, Turkish Employment Agency

JEL Classification: J01, J08, J40, J45, J48.

Giriş

İşsizlik, sadece ekonomik değil, psikolojik, sosyolojik ve siyasi olarak toplumları tehdit eden bir niteliğe sahiptir. Bu yüzden işsizlik az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin değil, gelişmiş ülkelerin de mücadele etmek zorunda olduğu sosyal bir sorundur. Özellikle 1980 yılı sonrası küreselleşmeyle birlikte derinleşen bu sorun, işsizlikle mücadele etme araçlarının geliştirilmesini de zorunlu hale getirmiştir. Ülkeler, bir yandan küreselleşmenin getirdiği değişen ve dönüşen işgücü piyasasının ihtiyaçlarına ayak uydurmaya çalışıp rekabet edebilirliğin yeni yollarını ararken, bir yandan da bu hızlı dönüşüme ayak uyduramayan ve işsizlikle bireysel olarak mücadele etmek zorunda kalan işgücü arzı sorununa odaklanmak zorunda kalmıştır. İşsizliğin yol açtığı sorunların telafi edilmesine yönelik pasif istihdam politikaları ile işsizlerin istihdam edilmesini sağlamaya yönelik AİP'nin bu dönemde önemi artmıştır. İşsizlikle mücadelede kullanılan pasif istihdam politikalarının maliyetlerinin yüksekliği ve kişilerin yeniden işgücü piyasasına dönüşünü kısıtlaması gibi nedenlerle AİP'ye yönelim artmıştır.

Son yıllarda dünyada olduğu gibi Türkiye'de de pasif istihdam politikaları yerine AİP işsizlikle mücadelede öncelik kazanmıştır. Çünkü işgücü piyasasında görece daha kırılğan olan dezavantajlı grupları hedef kitle olarak seçen AİP, kişilerin nitelik ve beceri düzeylerinin geliştirilerek hem işsizlikle mücadeleye hem de istihdam artışına hizmet etmesi beklenen bir dizi uygulamalar içermektedir. Günümüzde AİP'nin işsizlikle mücadelede ve istihdam yaratmada etkilerinin ne

boyutta olduğunun tespiti ile daha etkin ve verimli bir içeriğe kavuşturulabilmesi için değerlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Genellikle yerel düzeyde yürütülen etki değerlendirme çalışmaları, AİP'nin istihdama katkılarının açıklanması bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırmada etki değerlendirmesi yapmak için nicel araştırma desenlerinden yarı deneysel teknik kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini 2014-2017 yılları arasında Aydın ilinde İŞKUR'un düzenlediği AİPP'den faydalanan kişiler ve aynı dönemde kayıtlı olan işsizler oluşturmaktadır. AİPP kapsamında yer alan “İşbaşı Eğitim Programı” (İEP), “İstihdam Garantisiz Meslek Edindirme Kursları” (İSMEK) ve “Uzmanlaşmış Beceri Edindirme Merkezleri Projesi” (UMEM) ele alınmıştır. AİPP içerisinde yer alsa da “Toplum Yararına Çalışma” ve “Girişimcilik Kursları” diğer programlarla içerik ve işleyiş noktasında farklılıklar taşıması nedeniyle araştırmanın dışında bırakılmıştır.

Aktif İstihdam Politikaları Değerlendirme Teknikleri

İşsizliğin kendisini hissettirdiği 1990'lı yıllarda işsizliğin azaltılmasında en önemli araç olarak AİPP uygulanmaya başlamıştır. Ancak istihdam artışının sınırlı olması, politika yapıcılarını AİPP konusunda kararsızlığa itmiştir. AİPP'nin etkinliğini değerlendirebilmek için OECD ülkelerinde belli girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimler politikaların değerlendirilmesi noktasında şu gerçeği ortaya koymuştur: Değerlendirme kültürü ülkelerde yetersizdir ve uygulayıcılar değerlendirmenin önemi ve tekniği konusunda bilgisizdirler (World Bank, 2002: 1).

Yüksek kamu harcamaları içeren AİPP'lerin hem maliyetlerinin belirlenmesi hem de başarılı ve verimli uygulanabilmesi için değerlendirmeleri gerekmektedir. Dar ve Tzannatos'a (1999: 11) göre yapılan etki değerlendirmelerinde dört kaygı güdülmektedir. Bu kaygılar;

- Yeni programlar tasarlamaya yardımcı olmak,
- Programları revize edebilmek,
- Programların hedeflerini genişletmek,
- Etkisiz programları belirlenmektir.

AİP'nı değerlendirmek için; performans izleme, fayda maliyet analizi, süreç değerlendirmesi ve makroekonomik değerlendirme teknikleri kullanılmaktadır.

Performans izleme yöntemi, program süreçlerinin nasıl işlediğini göstermektedir. Bu yöntem ile program hedeflerinin ne ölçüde kazanıldığı saptanmaya çalışılır (Karadeniz vd., 2013: 14). Programa katılanlar arasında istihdam edilenlerin oranları, aylık gelirleri ve program maliyetinin ne olduğuna dair bilgiler edinilip, hangi programın amacına ne derece ulaştığı, politika üreticileri tarafından değerlendirilmeye çalışılır (Diriöz, 2012: 40).

Fayda maliyet analizinin temel bileşenlerini; program yönetiminin maliyetleri, hizmetlerin ulaştırılması ve katılımcıların fırsat maliyetleri oluşturmaktadır. Diğer değerlendirme tekniklerinde kişilerin gelecekteki işgücü piyasası içindeki durumları üzerine odaklanılırken, fayda maliyet analizinde programın maliyetlerine odaklanılmaktadır. Birçok kaynaktan bilgi toplanması nedeniyle programın parasal maliyetlerinin ölçülmesi karmaşık bir aktivite olabilmektedir (Betcherman vd., 2014: 17).

Süreç değerlendirme tekniğinde; program yürütülürken karşılaşılan sorunların saptanması ve çözüm bulunması amacıyla, programın nasıl işlediği, faaliyetlerin ne olduğu ve nasıl yürütüldüğüne dair sorulara cevap aranmaktadır (Diriöz, 2012: 40). Bir başka ifade ile süreç değerlendirme tekniğinde programın hedef kitlede yarattığı etki ya da sonuçta yarattığı etki değil, programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek için sürecin nasıl işlediği değerlendirilmektedir (İrdem, 2016: 72).

Makroekonomik değerlendirme tekniği ise işgücü piyasası politikalarını ve hedef kitle üzerindeki etkilerini tanımlayabilme imkânı vermektedir (Pierre, 1999: 17). AİP'nın asıl amacı; işsizliği azaltmak, istihdamı ve geliri artırmaktır. Dolayısıyla programın asıl amacı ile işsizlik oranı ve reel ücret gibi makroekonomik değişkenler arasında ekonometrik ilişkinin analizi ve bunların etkilerinin saptanmasında başvurulan bir değerlendirme tekniğidir (Martin, 2000: 98).

Etki değerlendirmesi; nedensellik soruları üzerine dayalı, mikroekonomik temelli bir değerlendirme tekniğidir. AİP'de kullanılan programlara katılanlar ile katılmayanların ortalama sonuçlarını kıyaslama imkânı veren bir tekniktir. Makroekonomik değerlendirmelerin yapılması ve yorumlanması zor olduğu için mikroekonomik değerlendirmelere yönelim artmıştır. Makroekonomik değerlendirmeler istihdam ve kazanç odaklanırken, mikroekonomik değerlendirmeler bireysel kazanımlara, bir başka deyişle beşeri sermayedeki değişimlere odaklanmaktadır (Diriöz, 2012: 41).

Etki değerlendirme tekniğini; “bilimsel” ve “bilimsel olmayan” olarak iki ana gruba ayırarak tanımlamak mümkündür. Bilimsel değerlendirmede, “deney” ve “kontrol” grupları oluşturularak programın etkisi ortaya konmaya çalışılmaktadır. Bilimsel olmayan değerlendirilmede ise deney ve kontrol grubuna ihtiyaç duyulmaksızın program yöneticisinin derlediği istatistikler kullanılmaktadır (Taghizadeh, 2014: 54).

Literatür İncelemesi

Literatürde özellikle 2000'li yıllarla birlikte AİPP'nın etki değerlendirilmesine yönelik çalışmaların arttığı görülmektedir. Literatürde yer alan başlıca çalışmalar aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

Ours (2000: 24), Slovak Cumhuriyeti'ndeki AİP'nin işsizler için ne derece yararlı olduğunu analiz etmek için 1993-1998 yılları arasındaki kayıtlı işsizler üzerinde çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda kısa vadede daha etkin politikaların, AİP olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzun vadeli sübvansiyonlu işlerin, iş bulma oranı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu, işten ayrılma oranı üzerinde ise hiçbir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Çalışmada ulaşılan bir başka sonuç ise eğitimin işten ayrılma üzerinde bir etkisinin olmadığıdır.

Kluge (2006: 26-28) ise hangi ekonomik ve kurumsal koşullar altında hangi AİPP'nin işe yaradığı sorusuna yanıt aramak için meta-analitik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda işgücü piyasası kurumları veya işgücü döngüsünden ziyade, program türünün önem taşıdığı saptanmıştır. Kamu sektöründeki doğrudan istihdam programlarının çok etkin olmadığı, ücret sübvansiyonları, hizmet ve yaptırımların ise katılımcıların istihdam olasılığını artırdığı saptanmıştır.

Bir diğer araştırmada (Işığçok ve Emir, 2009: 229-231) ise İŞKUR'un dört firma ile işbirliği çerçevesinde gerçekleştirdiği istihdam garantili işgücü yetiştirme kurslarının etkinliği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kursa katılan işsizlerin işe yerleştirme oranlarının çok yüksek olduğu ancak İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin söz konusu kurslarla işe yerleşme oranlarının çok düşük olduğu saptanmıştır. Kursa katılan katılımcıların işe yerleşme oranı %99,2 iken, 2007 yılı İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin işe yerleşme oranı ise %7,7'dir. İlgili firmaların tamamının otomotiv sektöründe yer almasına bağlı olarak, kadınların kursa katılımı erkek katılımcıların oldukça gerisinde kalmıştır. Ayrıca ortaöğretim mezunları en fazla işe yerleşen (%74,5) kesim olmuştur.

Bir başka araştırmada (Caliendo vd., 2011:22-24) ise Almanya'daki genç işsizlerin katıldıkları AİPP'nin etkileri ölçülmeye çalışılmıştır. 2002 yılı verileri esas alınarak toplam 51.019 genç üzerinde yapılan çalışmada, ters olasılık ağırlıklandırması uygulanmıştır. Araştırma sonucunda gençlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu hedefleyen hemen hemen tüm tedbirlerin uzun vadede istihdamı olumlu etkilediği görülmüştür. Gençleri çıraklığa entegre etmeyi amaçlayan tedbirlerin, eğitime katılım açısından olumlu etkisi bulunurken, araştırmanın gözlem döneminin sonuna kadar istihdam üzerinde herhangi bir etkisi bulunamamıştır. Çalışmada istihdam açısından uzun vadede en güçlü etkilerin, ücret sübvansiyonları (%10-20) olduğu gözlenmiştir. Kısa ve uzun vadeli eğitim önlemlerinin küçük ama kalıcı olumlu etkilere sahip olduğu saptanmıştır. Genç işsizlerin istihdam potansiyelini geliştirme açısından AİPP'nin pozitif, kalıcı ve sürekli istihdam etkileri olduğu saptanmıştır. Düşük eğitim seviyesine sahip gençlerin eğitim programlarına daha az katıldığı ve programların da eğitim seviyesi yüksek gençleri programın hedef kitlesi olarak gördüğü saptanmıştır. Kamu sektörü iş yaratımı programlarının kısa ve orta vadede istihdamı azalttığı, uzun vadede etkisiz olduğu saptanmıştır.

Benzeri bir araştırma Blasco ve Rosholm (2011: 23) tarafından Danimarka'da 2005-2006 yılları için yapılmıştır. Araştırmada 4.485 kişiden deney ve kontrol grubu oluşturularak AİPP'nin yeniden istihdam üzerindeki etkileri ve bu etkilerin niteliği araştırılmıştır. AİPP'nin istihdam üzerindeki “dolaylı” (daha kısa işsizlik süresi) ve “doğrudan (daha verimli bir eşleşme işlemi vasıtasıyla)” etkilerini ayrı ayrı tanımlamak için gecikmeli süre bağımlılığına sahip bir süre modeli olduğu düşünülmüştür. Çalışmada yürütülen politikaların büyük oranda geniş, kısa vadeli, pozitif etkiler gösterdiği ve istihdama geçişi yaklaşık %20 oranında olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca uzun vadede de programa katılanların, katılmayanlara göre daha yüksek oranda istihdam edildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Programın erkekler için işsizlik olasılığını önemli ölçüde azalttığı (yaklaşık olarak %10), buna karşılık kadınlar için azaltmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Programın etkisinin %80'i erkekler üzerinde görülmüştür. Araştırma sonucunda daha erken ve yoğun danışmanlık faaliyetleri ile iş arama yardımlarının kısa ve uzun vadede işe yaradığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diriöz (2012:184) Türkiye'de AİPP'ye katılan bireyler ile katılmayan bireyler arasında iş bulma konusunda bir farkın olup olmadığını tespit etmek için etki değerlendirmesi yapmıştır. Bu amaçla İŞKUR'un yürüttüğü işgücü eğitim programları arasından dört program seçilmiştir. Çalışmada ele alınan programların iş bulma olanakları üzerinde %10'luk bir pozitif etkiye sahip olduğu ancak bu etkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaş grupları temel alındığında, AİPP'nin gençler üzerinde daha olumlu sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi yükseldikçe program etkisinin arttığı saptanmıştır.

Şahin ve Sevimli (2013:7-9) ise işgücü yerleştirme kurslarının etkinliğini ve İŞKUR'un önemini araştırdığı çalışmalarında, İstanbul Kültür Üniversitesi'nde 2010 yılı yaz döneminde açılan 13 işgücü yerleştirme kursuna katılan toplam 325 adaydan 221'ine anket uygulamıştır. Ankete katılan 128 kadın kursiyerin %85,9'u, 197 erkek kursiyerin ise %77,6'sının istihdam edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Başka bir araştırmada Akbaş (2015: 130-132), Denizli ili özelinde 2012- 2013 yılları arasında İŞKUR'a kayıtlı işsizler üzerinde yarı deneysel teknik kullanılarak AİPP'leri değerlendirmiştir. AİPP'lerden istihdam garantili meslek edindirme kursları, UMEM, İSMEK ve İEP incelenmiştir. Araştırma sonucunda eğitim ve yaş kriterlerinin, kurs mezunlarının istihdama doğrudan katılımı üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Çalışmada tüm program türlerinde, bireylerin kazandığı mesleki becerilere uygun alanlarda istihdam edilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca dezavantajlı grup arasında değerlendirilen gençlerin, istihdama katılımı ile program mezuniyeti arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur.

Şentürk (2017: 136-137), AB ve Türkiye'de işgücü piyasası, işsizliğin yapısı ve istihdam politikalarını araştırmıştır. Çalışmada, Türkiye'de İŞKUR'un uyguladığı aktif ve pasif istihdam politikalarının işgücü piyasasına etkileri, İŞKUR faaliyet

raporları ve resmi istatistik bültenleri üzerinden incelemiştir. Çalışma sonucunda AİP'nin, pasif istihdam politikaları ile birlikte uygulanmasının işsizlikle mücadelede önemli bir araç olduğu ve bu birlikteliğin işgücünün niteliğini ve istihdam edilebilirliğini arttırdığı vurgulanmıştır.

Cottier vd. (2018: 32-33), 2006-2007 yılları arasında Cenevre'de iş arama yardımı programının, istihdam üzerindeki uzun vadeli etkilerini incelemiştir. Deney ve kontrol grubu oluşturularak gerçekleştirilen araştırma sonucunda; kısa vadede iş arama yardımlarından yararlanmış bireylerin yararlanmayanlara göre işgücüne yeniden katılımlarının %4'lük bir farkla iyileştiği görülmüştür. Ancak orta vadede olumlu etkilerin kaybolduğu, her iki grubun da deneyden yaklaşık iki yıl sonra benzer performanslar sergilediği, üçüncü yıla gelindiğinde ise olumlu etkilerin kayba dönüştüğü saptanmıştır. Araştırmada iş arama yardımı ile işe girmiş kişilerin kalifiye olduktan ve işsizlik yardımına hak kazandıktan sonra, işten ayrıldıkları gözlenmiştir. Araştırma sonucunda iş arama yardımı ile işe girmiş kişilerin, verimlilik ve istihdam istikrarı için daha detaylı incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Card. vd. (2018: 24-26) tarafından, AİPP'nin etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla meta-analiz çalışması yapılmıştır. Araştırma, program türüne ve katılımcı grubuna göre sınıflandırılmış, program sonrası üç farklı zaman aralığında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Değerlendirmelere bakıldığında;

1. Ortalama etkilerin kısa vadede 0'a yakın olduğu fakat 2-3 yıl sonra daha pozitif bir hal aldığı saptanmıştır.
2. Etkilerin zaman profiline göre program türüne göre değişiklik gösterdiği saptanmıştır. Beşeri sermaye birikimini amaçlayan programların kişiler üzerinde daha büyük kazanımlar sağladığı saptanmıştır.
3. Katılımcı gruplar arasında sistematik bir heterojenlik söz konusu olmakla birlikte, uzun süreli işsizlerde ve kadınlar üzerinde daha olumlu etkilere sahip olduğu saptanmıştır.
4. AİPP'nin ekonomik durgunluk süreçlerinde olumlu etkiler göstermesinin daha olası olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırma belli program türlerinin, belli gruplar üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerini daha net görme imkânı vermiştir. İlk kez işgücü piyasasına girecek olanlar üzerinde program etkisinin daha olumlu ve kısa süreli etkilere sahip olduğu saptanırken, beşeri sermaye programlarının daha sınırlı ve kısa süreli etkilere hatta bazı durumlarda olumsuz etkilere sahip olabildiği saptanmıştır. Orta ve uzun vadede programın olumlu etkilerinin 2-3 yıl sonra gözlemlenebildiği ve program öncesine göre yaklaşık iki kat daha etkili olduğu belirlenmiştir. Kamu sektörü istihdam programlarının etkilerinin düşüklüğü sebebiyle göz ardı edilebilir olduğu, AİPP'in düşük büyüme ve yüksek işsizlik dönemlerinde daha fazla olumlu etkiye sahip olduğu saptanmıştır (Card vd.2018: 26-28).

Yonca (2019: 124-126) çalışmasında, 2016–2017 yılları arasında Zonguldak ili özelinde İŞKUR tarafından uygulanan AİPP'leri değerlendirmiştir. Yarı deneysel teknik kullanılarak, kursa katılım ile istihdam arasında ilişki, çalışma koşullarında bir iyileşmenin olup olmadığı ve gençler ile kadınların istihdamına etkileri araştırılmıştır. Araştırmada işgücüne katılmamanın nedenlerinin ev işleri ile meşgul olma ve öğrencilik olduğu tespit edilmiştir. Program mezunlarının katıldıkları eğitimde memnun kaldıkları fakat kurs sürecinde edindikleri mesleki becerilere uygun alanlarda istihdam edilmeme sorununun bütün programlar için ortak bulgu olduğu görülmüştür. Ayrıca kursa katılımın kadınların istihdamını pozitif yönde etkilediği, gençlerin istihdamında ise etkili olmadığı saptanmıştır. Genel olarak işgücü yetiştirme kurslarına katılımın bireylerin istihdamını etkilemediği ve bireylerin aylık kazançlarının kursa katılımı bir ilişkisi olmadığı saptanmıştır.

Aydın İlinde İŞKUR Tarafından Düzenlenen Mesleki Eğitim Kurslarının Etki Değerlendirmesi

Bu çalışmada işsizlikle mücadelede AİPP'nın istihdama etkilerini ölçmek amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada AİPP'nın hedef kitleye ne derece ulaştığı da araştırılmıştır. Aydın İli özelinde, örneklem olarak 01.09.2014-31.12.2017 tarihleri arasında İEP, MEK ve UMEM programlarından mezun katılımcılar seçilmiştir. Deney ve kontrol grubu oluşturularak katılımcılara anket uygulanmıştır. Bu çalışmada geliştirilen hipotezler şunlardır;

H₁: AİPP katılımı ile istihdam arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: AİPP katılımı ile istihdam edilenlerin çalışma koşulları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: AİPP katılımı ile kadınların istihdamı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: AİPP katılımı ile gençlerin istihdamı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Aydın İli İŞKUR İl Müdürlüğü'ne kayıtlı işsizler ve düzenlenen işgücü yetiştirme kurs/programlarını tamamlamış bireylerin incelendiği çalışmada, bireylerin iletişim bilgileri İŞKUR İl Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. Katılımcıların iletişim bilgileri çalışmanın yapıldığı yıldan ortalama üç yıl öncesine dayanmıştır. Araştırma sürecinde telefon numaralarının değişmesi nedeniyle katılımcılara ulaşmada güçlük yaşanmıştır.

İŞKUR'a 02.12.2014 ve 31.12.2017 yılları arasında iş aramak için kaydolmuş kişiler arasından kontrol grubu oluşturulmuştur. Ancak zaman dilimindeki kişi sayısının fazla oluşundan dolayı, deney grubu referans alınarak ilgili yıllar arasında kontrol grubu tesadüfi olarak oluşturulmuştur.

AİPP kapsamında yer alan ‘Toplum Yararına Çalışma’ ve ‘Girişimcilik Kursları’ diğer kurslarla karşılaştırma imkânı vermemesi nedeniyle alınmamıştır. Ayrıca ‘İstihdam Garantili Meslek Edindirme Kursu’ (İGMEK) evreni 880 kişi, örneklem grubu ise 56 kişiden oluşmuş ve aramalar sonucunda sadece bir kişiye ulaşılabilmiştir. İGMEK, katılımcı sayısının azlığı ve karşılaştırmaya imkân vermemesi nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır.

Karşılaşılan bir diğer sorun, kişilerin aylık kazançlarına ilişkin bilgiyi paylaşmak istememeleri olmuştur. Kişiler asgari ücret düzeyi üzerinden aylık kazançlarını beyan etmişler ve bu beyanlar referans alınarak ücret aralıkları düzenlenmiştir. Referans ücret düzeyi çalışmanın yürütüldüğü dönemdeki asgari ücret düzeyi kabul edilmiştir. Dolayısıyla 2018 yılı net asgari ücret düzeyi 1.603,12 TL ve 2019 yılı net asgari ücret 2.020,59 TL olarak referans alınmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada yarı deneysel teknik kullanılmıştır. Yarı deneysel teknik, kurs bitimi itibariyle kullanılan bir tekniktir. Deney grubunun kursa katılımının üzerinden üç yıl geçmiştir. Kursların etkilerinin daha net görülmesi ve değerlendirilmesi için araştırmada yarı deneysel teknik tercih edilmiştir.

İşgücü yetiştirme kurs/programlarının etkilerini ölçmek için bu araştırmada, Akbaş’ın (2015) “Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Denizli İli Örneği” adlı çalışmasındaki anket formu geliştirilerek kullanılmıştır. Çalışmada hem nicel hem de nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Anket formunda çoktan seçmeli, açık uçlu ve Likert ölçekli sorular yer almaktadır. Anket uygulaması İŞKUR Aydın İl Müdürlüğünde telefon görüşmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Beş bölümden oluşan toplam 33 soruluk anket içeriği şu şekildedir:

Birinci bölüm, demografik bilgilerden oluşmaktadır. İkinci bölüm ise toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Bu bölüm, anketin yapıldığı dönemdeki kursa katılanlar ile katılmayanların istihdamını ölçmektedir.

Üçüncü bölüm toplam dört sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde kişilerin İŞKUR’a kayıt yaptırmadan önceki iş deneyimleri ile kayıt sonrası iş deneyimleri ve çalışma koşulları ölçülmüştür. Ayrıca bu bölümde iş değiştiren kişilerin aylık kazanç değişimlerini yorumlamalarına yönelik sorular yöneltilmiştir. Katılımcılar işsizlerse ne kadar süredir işsiz olduklarına dair sorular yöneltilmiştir.

Dördüncü bölümde sadece deney grubuna yönelik sorular yer almıştır. Katılımcılara kursa başvurmadan önce ne kadar süre işsiz oldukları, kurs sonrası herhangi bir yerde çalışıp çalışmadıkları, kursta herhangi bir kazanım elde edip etmedikleri, kursun iş bulma süreçlerinde herhangi bir kolaylık sağlayıp sağlamadığı soruları yöneltilmiştir. Ayrıca MEK’in alınan ücret üzerinde etkisini değerlendirmeyi amaçlayan sorular sorulmuştur.

Beşinci bölümde sadece kontrol grubu üyelerine yönelik sorular yer almıştır. Bu bölüm, İŞKUR'a iş aramak için başvuran ama AİPP'ya katılmayan kişilerin, programlardan haberdar olup olmadıkları ve bu programlara katılıp katılmayacaklarına yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmada yarı deneysel etki değerlendirilme tekniği için deney ve kontrol grubuna ihtiyaç duyulmuştur. 01.09.2014-31.12.2017 tarihleri arasında mesleki eğitim kurslarından mezun olmuş 8.600 kişiden 561'i deney grubunu oluşturmuştur. Deney grubuna yönelik telefonla yapılan 1.600 arama sonucunda 200 kişiye ulaşılmıştır. Kontrol grubu ise referans dönem içinde iş aramak için İŞKUR'a başvurmuş ve kurslara katılmamış kişiler arasından seçilmiştir. İŞKUR veri tabanından 2.000 kişi rastgele seçilmiştir. Kontrol grubuna yönelik telefonla yapılan 1.800 arama sonucunda 200 kişiye ulaşılmıştır. Sonuçta kontrol ve deney grubunda toplam 400 kişiye anket uygulanmıştır.

Analiz Yöntemi

Verilerin analizinde SPSS-23.0 istatistiksel paket programı kullanılmış ve frekans dağılımı Ki-Kare testi uygulanarak yorumlanmıştır. Çalışmanın yapıldığı dönemdeki istihdam ve benzeri durumlar için çapraz tablolar hazırlanmış, bu veriler % 95 anlamlılık düzeyi ve % 5 hata payında yorumlanmıştır.

Analiz Sonuçları

Nicel Bulgular

Deney ve kontrol grubunun demografik bilgileri ve istihdam durumu, mesleki eğitime dair bulgular çapraz tablolarla aşağıda verilmiştir. Tablo 1.1'de örneklem grubunun cinsiyete göre yaş dağılımı görülmektedir.

Tablo 1.1. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı

GRUP		Yaş Grupları				Toplam	
		15-24	25-34	35-44	45-54+		
DENEY	Erkek	Denek Sayısı	20	28	8	3	59
		Cinsiyet İçindeki Oranı	%33,9	%47	%13,6	%5,1	%100
		Deney Grubu İçindeki Oranı	%10	%14	%4	%1,5	%29,5
	Kadın	Denek Sayısı	33	48	34	26	141
		Cinsiyet İçindeki Oranı	%23,4	%34	%24,1	%18,4	%100
		Deney Grubu İçindeki Oranı	%16,5	%24	%17	%13	%70,5
	Toplam	Denek Sayısı	53	76	42	29	200
		Deney Grubu İçindeki Oranı	%26,5	%38	%21	%14,5	%100
	KONTROL	Erkek	Denek Sayısı	8	30	46	27
Cinsiyet İçindeki Oranı			%7,2	%27	%41,4	%24,3	%100
Kontrol Grubu İçindeki Oranı			%4	%15	%23	%13,5	%55,5
Kadın		Denek Sayısı	3	28	32	26	89
		Cinsiyet İçindeki Oranı	%3,4	%31,5	%36	%29,2	%100
		Kontrol Grubu İçindeki Oranı	%1,5	%14	%16	%13	%45,5
Toplam		Denek Sayısı	11	58	78	53	200
		Kontrol Grubu İçindeki Oranı	%5,5	%29	%39	%26,5	%100
Genel Toplam		Denek Sayısı	64	134	120	82	400
	Toplam İçindeki Oranı	%16	%33,5	%30	%20,5	%100	

Tablo 1.1. göre deney grubunun %70'i ve kontrol grubunun % 45.5'i kadınlardan oluşurken; deney grubunun %29.5'i ve kontrol grubunun % 55.5'i erkeklerden oluşmaktadır. Deney grubundaki kadınların erkeklerden daha yüksek

olmasını AİPP'nın kadın istihdamını artırma hedefiyle açıklamak mümkündür. Hem deney hem de kontrol grubunda en düşük katılım 15-24 yaş aralığında gerçekleşirken, en yüksek katılım 25-34 yaş aralığında gerçekleşmiştir. AİPP'nın hedef kitlelerinden birini oluşturan 15-24 yaş grubu katılımının düşük olması, bu grubun eğitime devam etmesi ile açıklanabilir. Deney grubu içinde genç işçilerin oranı yüksekken, kontrol grubu içinde 35 yaş üstü işçilerin oranı yüksektir. Yaş gruplarına göre deney ve kontrol grubu arasındaki ayrışmayı, genç işçilerin AİPP'nin hedef kitlesi olması ile açıklamak mümkündür.

AİPP'nin amaçlarından biri de kişilerin eğitimle birlikte işgücü piyasasının ihtiyacı olan nitelikleri kazanması ve eğitimlerine uygun alanda çalışma imkânının yaratılabilmesidir. Bu çalışmada eğitim düzeyine göre AİPP'ye katılım ile istihdam arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda hiçbir eğitim düzeyinde, AİPP'ye katılmakla istihdam arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak eğitim düzeyi arttıkça AİPP'lere olan ilginin arttığını söylemek mümkündür. Tablo 1.2.'de örneklem grubunun eğitim düzeyine göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 1.2. Örneklem Grubunun Eğitim Düzeyi

GRUP			Eğitim Düzeyi			Toplam	
			İlköğretim ve Altı	Lise	Önlisans ve Lisans		
DENEY	Erkek	Denek Sayısı	16	16	27	59	
		Cinsiyet içindeki oranı	%27,1	%27,1	%45,8	%100	
		Eğitim düzeyi içindeki oranı	%28,1	%23,9	%35,5	%29,5	
		Grup içindeki oranı	%8	%8	%13,5	%29,5	
	Kadın	Denek Sayısı	41	51	49	141	
		Cinsiyet içindeki oranı	%29,1	%36,2	%34,8	%100	
		Eğitim düzeyi içindeki oranı	%71,9	%76,1	%64,5	%70,5	
		Grup içindeki oranı	%20,5	%25,5	%24,5	%70,5	
	Toplam	Denek Sayısı	57	67	76	200	
		Cinsiyet içindeki oranı	%28,5	%33,5	%38	%100	
		Eğitim düzeyi içindeki oranı	%100	%100	%100	%100	
		Grup içindeki oranı	%28,5	%33,5	%38	%100	
	KONTROL	Erkek	Denek Sayısı	58	31	22	111
			Cinsiyet içindeki oranı	%52,3	%27,9	%19,8	%100
			Eğitim düzeyi içindeki oranı	%60,4	%55,4	%45,8	%55,5
			Grup içindeki oranı	29,0%	15,5%	11,0%	55,5%
Kadın		Denek Sayısı	38	25	26	89	
		Cinsiyet içindeki oranı	%42,7	%28,1	%29,2	%100	
		Eğitim düzeyi içindeki oranı	%39,6	%44,6	%54,2	%44,5	
		Grup içindeki oranı	%19	%12,5	%13	%44,5	
Toplam		Denek Sayısı	96	56	48	200	
		Cinsiyet içindeki oranı	%48	%28	%24	%100	
		Eğitim düzeyi içindeki oranı	%100	%100	%100	%100	
		Grup içindeki oranı	%48	%28	%24	%100	

Genel Toplam	Denek Sayısı	153	123	124	400
	Cinsiyet içindeki oranı	%38,3	%30,8	%31	%100
	Eğitim düzeyi içindeki oranı	%100	%100	%100	%100
	Toplam içindeki oranı	%38,3	%30,8	%31	%100

Tablo 1.2.'ye göre ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahip kadınlar; deney grubunda %71,9, kontrol grubunda %39,6'lık bir paya sahiptir. İlköğretim ve altı eğitim seviyesine sahip erkekler; deney grubunda %28,1, kontrol grubunda %52,3'lük bir paya sahiptir. Bu veriler eğitim düzeyi düşük kadınların İŞKUR'un düzenlediği kurs ve programlara ilgili olduğunu göstermektedir. Tablo 1.2.'de lise ve önlisans lisans eğitim düzeyinde kadınların erkeklere göre AİPP'ye katılımının daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda; kadınların eğitim düzeyi arttıkça istihdam talebinin de arttığı ve kadınların istihdam için İŞKUR'u bir kanal olarak kullandıkları ifade edilebilir.

Araştırmada istihdam ile yaş arasındaki ilişki de incelenmiştir. Araştırma sonucunda, bütün yaş gruplarında AİPP'ye katılım ile istihdam arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çalışmada gençlerin istihdamında mesleki eğitim kurslarının etkili olup olmadığı da sorgulanmıştır. Aşağıda Tablo 1.3.'de 15-24 yaş aralığındaki örneklem grubunun referans dönemdeki istihdam durumu görülmektedir.

Tablo.1.3. 15-24 Yaş Aralığındaki Örneklem Grubunun İstihdam Durumu

Son bir ay içerisinde bir saat bile olsa gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştınız mı?				
		Evet	Hayır	Toplam
Deney Grubu	Denek sayısı	35	18	53
	Deney Grubu içindeki oranı	%66	%34	%100
	Toplam içindeki oranı	%54,7	%28,1	%82,8
Kontrol Grubu	Denek sayısı	3	8	11
	Kontrol Grubu içindeki oranı	%27,3	%72,7	%100
	Toplam içindeki oranı	%4,7	%12,5	%17,2
Genel Toplam	Denek sayısı	43	21	64
	Aynı cevabı verenler içindeki oranı	%67,2	%32,8	%100
	Toplamın içindeki oranı	%67,2	%32,8	%100

*Ki-Kare Testi sonucunda, $X^2 = ,185$, $sd=1$, $p=,667>0,05$ Pearson Chi- Square değerindedir. Beklenen değer 3,61 olması dolayısıyla Fisher's Exact Test değeri kullanılmıştır; $p=,481>0,05$ bulunmuştur. H_0 ret edilemez.

Yaş ile istihdam arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını anlamak için Ki-Kare testi yapılmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : 15-24 yaş aralığında bulunan bireylerin işgücü yetiştirme kurs/programa katılımı ile istihdamı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : 15-24 yaş aralığında bulunan bireylerin işgücü yetiştirme kurs/programa katılımı ile istihdamı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare Testi sonucu Fisher's Exact Test değeri $p=,481>0,05$ bulunması nedeniyle H_0 hipotezi kabul edilmiş, 15-24 yaş aralığında olan kişilerin mesleki eğitim programına katılımı ile istihdam arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İlişki olmamasını, devam eden eğitim süreci veya kadınların hamile/küçük çocuk sahibi olmaları ile açıklamak mümkündür. İlgili yaş aralığında bulunan örneklem %3,8'i öğrenci olduğu, %3,8'i ise hamile/küçük çocuk sahibi olmalarından dolayı iş aramadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma mesleki eğitim programlarının üzerinden yaklaşık olarak üç yıl sonra yapılmış olması nedeniyle orta ve uzun vadede mesleki eğitim programlarının olumlu ve olumsuz etkilerinin görülmesine imkân sağlayacak niteliktedir.

Çalışmada üçüncü olarak mesleki eğitim kursları ile istihdam arasında ilişki araştırılmıştır. Tablo 1.4. işgücü yetiştirme kurs/programa katılım ile istihdam arasında ilişkiyi göstermektedir.

Tablo1.4. Örneklem Grubunun İstihdam Durumu

Son bir ay içerisinde bir saat bile olsa gelir elde etmek için bir işte çalıştınız mı?				
		Evet	Hayır	Toplam
Çalışma Grubu	Deney grubu denek sayısı	116	84	200
	Örneklem içindeki oranı	%52,5	%46,9	%50
	Kontrol grubu denek sayısı	105	95	200
	Örneklem içindeki oranı	%47,5	%53,1	%50
*Ki-Kare testi sonucu $X^2 = 1,223$, $sd=1$, $p=0,269 > 0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilemez.				

Aydın İli özelinde mesleki eğitim kursları ile istihdam arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek için hipotezler oluşturulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : İşgücü yetiştirme kurs/programa katılım ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : İşgücü yetiştirme kurs/programa katılım ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda $p=0,269 > 0,05$ çıkması nedeniyle H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Başka bir ifade ile AİPP'ye katılmış olmakla istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiş; deney ve kontrol grubunun bir farklılaşma yaratmadığı görülmüştür.

Çalışmada, cinsiyet ve istihdam durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Aşağıda Tablo 1.5.'de örneklem grubundaki kadınların istihdam durumları görülmektedir.

Tablo 1.5. Örneklem Grubundaki Kadınların İstihdam Durumları

Son bir ay içerisinde bir saat bile olsa gelir elde etmek için bir işte çalıştınız mı?				
		Evet	Hayır	Toplam
Kadınlar	Deney grubu denek sayısı	73	68	141
	Çalışma Grubu içindeki oranı	%68,9	%54,8	%61,3
	Kontrol grubu denek sayısı	33	56	89
	Çalışma grubu içindeki oranı	%14,3	%24,3	%38,7
*Ki-Kare testi sonucu, $X^2=4,741$, $sd=1$, $p=0,029 < 0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilir.				

Kadınların AİPP'ye katılımı ile istihdam durumu arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını saptamak için hipotezler kurulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : Kadınların işgücü yetiştirme kurs/programa katılımı ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Kadınların işgücü yetiştirme kurs/programa katılımı ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Ki-Kare testi sonucu $p=0,029 < 0,05$ olması nedeniyle H_0 hipotezi reddedilmiştir. Başka bir deyişle, kadınların AİPP'ye katılımı ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu ilişkinin etki büyüklüğü Cohen'e göre (1988) $\phi=0,029$ olması nedeniyle orta düzeydedir (Pallent, 2016: 241). AİPP'ye katılımdan üç yıl sonra araştırmanın yapılmış olmasına rağmen, kadınların istihdamda olmaları AİPP'lerin uzun vadede kadınlar üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir. İstihdamda olduğunu belirten kadınların %75,3'ünün İEP mezunu olması, İEP'in diğer programlara göre daha etkili olduğunu göstermektedir. Aşağıda tablo 1.6. örneklem grubundaki erkeklerin istihdam durumlarını göstermektedir.

Tablo 1.6. Örneklem Grubundaki Erkeklerin İstihdam Durumları

Son bir ay içerisinde bir saat bile olsa gelir elde etmek için bir işte çalıştınız mı?				
		Evet	Hayır	Toplam
Erkekler	Deney grubu denek sayısı	43	16	59
	Çalışma Grubu içindeki oranı	%37,4	%29,1	%34,7
	Kontrol grubu denek sayısı	72	39	111
	Çalışma grubu içindeki oranı	%62,6	%70,9	%65,3
*Ki-Kare testi sonucu $X^2=1,131$, $sd=1$, $p=0,288 > 0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilemez.				

Erkeklerin AİPP'ye katılımı ile istihdam durumu arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını saptamak için hipotezler kurulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : Erkeklerin işgücü yetiştirme kurs/programa katılımı ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Erkeklerin işgücü yetiştirme kurs/programa katılımı ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan test sonucu $p=0,288 > 0,05$ olması nedeniyle H_0 hipotezi kabul edilmiş ve erkeklerin AİPP'ye katılımı ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. AİPP uzun vadede istihdam üzerinde erkekler için kadınlarda

olduğu gibi kalıcı bir etki yaratmamıştır. Ancak AİPP'ye katılan ve istihdamda olan erkeklerin %64,4'ü İEP'ye katılmış ve anket yapıldığı dönemde istihdamda olduklarını beyan etmişlerdir. Dolayısıyla İEP'nin diğer kurs ve programlara göre daha olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir. Kadın ve erkekler ayrı ayrı ele alındığında, AİPP'nin istihdam üzerinde kadınlar açısından olumlu etki tespit edilirken, örneklem grubunun tamamı ele alındığında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Çalışmada AİPP'ye katılımın çalışma koşullarında iyileştirme yaratıp yaratmadığı araştırılmıştır. AİPP'nin kişilerin niteliklerini geliştirerek, işgücü piyasasının talep ettiği işçi profiline oluşturulmasına yardımcı olması beklenmektedir. AİPP'ye katılımı vasıfsızlıktan sıyrılan ya da belirli alanlarda uzmanlık kazanan işgücünün, işveren karşısında çalışma koşulları, ücret, sigorta vb. konularda pazarlık edebilecek konuma gelmesi beklenmektedir. Tablo 1.7'de AİPP'ye katılımın haftalık çalışma saatine etkileri görülmektedir.

Tablo 1.7. Örneklem Grubunun Haftalık Çalışma Saati

Haftada kaç saat çalışıyorsunuz?		30-44	45	46-60	60+	Toplam
Deney Grubu	Denek Sayısı	19	28	53	16	116
	Deney Grubu İçindeki Oranı	%16,4	%24,1	%45,7	%13,8	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%55,9	%42,4	%59,6	%50,0	%52,5
	Toplam İçindeki Oranı	%8,6	%12,7	%24,0	%7,2	%52,5
Kontrol Grubu	Denek Sayısı	15	38	36	16	105
	Kontrol Grubu İçindeki Oranı	%14,3	%36,2	%34,3	%15,2	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%44,1	%57,6	%40,4	%50,0	%47,5
	Toplam İçindeki Oranı	%6,8	%17,2	%16,3	%7,2	%47,5
Toplam	Denek Sayısı	34	66	89	32	221
	Toplam İçindeki Oranı	%15,4	%29,9	%40,3	%14,5	%100
	Toplamın Oranı	%100	%100	%100	%100	%100

*Ki-Kare test sonucu $X^2=4,69$, $sd=3$, $p=0,195>0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilemez.

Haftalık çalışma süresi ile işgücü yetiştirme kurs/programına katılım arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için hipotezler kurulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : İşgücü yetiştirme kurs/programlarına katılım ile haftalık çalışma süresi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : İşgücü yetiştirme kurs/programlarına katılım ile haftalık çalışma süresi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan test sonucunda $p=0,195>0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi kabul edilmiş ve işgücü yetiştirme kurs/programlarına katılım ile haftalık çalışma süresi arasında anlamlı bir ilişinin olmadığı kabul edilmiştir. Örneklem grubunun %40,3'ünün, 4857 Sayılı İş Kanununun 63. maddesinde yer alan haftalık 45 saat olan normal çalışma süresini aştığı, haftalık 46 ile 60 saat aralığında çalıştığı görülmüştür. Ayrıca örneklem grubunun %14,5'inin haftalık 60 saatten fazla çalıştığı tespit edilmiştir.

Çalışmada AİPP'ye katılım ile kazanç düzeyi arasında ilişki olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu amaçla örneklem grubuna yöneltilen bir diğer soru aylık kazançlarının ne kadar olduğudur. Aşağıda Tablo 1.8'de örneklem grubunun aylık kazanç düzeyi görülmektedir.

Tablo 1.8. Örneklem Grubunun Aylık Kazanç Düzeyi

İşyerinde Aylık Kazancınız Ne Kadar?					
		Asgari Ücret Düzeyinin Altı	Asgari Ücret Düzeyi	Asgari Ücret Düzeyinin Üstünde	Toplam
Deney Grubu	Denek Sayısı	27	68	21	116
	Deney Grubu İçindeki Oranı	%23,3	%58,6	%18,1	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%55,1	%60,7	%35,0	%52,5
	Toplam Oran	%12,2	%30,8	%9,5	%52,5
Kontrol Grubu	Denek Sayısı	22	44	39	105
	Kontrol Grubu İçindeki Oranı	%21,0	%41,9	%37,1	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%44,9	%39,3	%65,0	%47,5
	Toplam Oran	%10,0	%19,9	%17,6	%47,5
Genel Toplam	Denek Sayısı	49	112	60	221
	Toplam İçindeki Oranı	%22,2	%50,7	%27,1	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%100	%100	%100	%100
	Toplam Oran	%22,2	%50,7	%27,1	%100
Ki-Kare test sonucu $X^2=10,53$, $sd=2$, $p=0,005<0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilir.					

Aylık kazanç ile işgücü yetiştirme kurs/programına katılım arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek üzere hipotezler oluşturulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : İşgücü yetiştirme kurs/programına katılım ile aylık kazanç arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : İşgücü yetiştirme kurs/programına katılım ile aylık kazanç arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan test sonucu $p=0,005<0,05$ olması nedeniyle H_0 hipotezi reddedilmiş ve işgücü yetiştirme kurs/programları ile aylık kazanç durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda aylık kazanç

durumunun; deney grubunda, kontrol grubuna göre oransal olarak yüksek olduğu ve AİPP'ya katılımın ücret açısından daha iyi çalışma koşulları sağladığı söylenebilir.

Çalışmada AİPP'na katılımın aylık kazanç seviyesinde değişime yol açıp açmadığı da sorgulanmıştır. Bu amaçla örneklem grubuna “Şu anda bir başka işte devam etmekte iseniz, aylık kazanç miktarınızda ilk işinize oranla ne yönde bir değişim söz konusu olmuştur?” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 1.9'da örneklem grubunun kazançlarındaki değişime ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 1.9. Örneklem Grubunun Kazançlarındaki Değişime İlişkin Görüşleri

Kazancınız ne yönde değişti?					
		Kazancım Arttı	Kazancım Azaldı	Kazancım Değişmedi	Toplam
Deney Grubu	Denek sayısı	55	20	41	116
	Deney Grubu İçindeki Oranı	%47,4	%17,2	%35,3	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%66,3	%33,9	%51,3	%52,5
	Toplam İçindeki Oranı	%24,9	%9,0	%18,6	%52,5
Kontrol Grubu	Denek Sayısı	28	39	38	105
	Kontrol Grubu İçindeki Oranı	%26,7	%37,1	%36,2	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%33,7	%66,1	%48,1	%47,5
	Toplam İçindeki Oranı	%12,7	%17,6	%17,2	%47,5
Genel Toplam	Denek Sayısı	83	59	79	221
	Toplam İçindeki Oranı	%37,6	%26,7	%35,7	%100
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%100	%100	%100	%100
	Toplam İçindeki Oranı	%37,6	%26,7	%35,7	%100

*Ki-Kare test sonucu $X^2 = 14,50$, $sd=2$, $p=0,001 < 0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilir.

İşgücü yetiştirme kurs/programından mezun olma ile ücret düzeylerindeki değişim arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı tespit etmek için hipotezler oluşturulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : İşgücü yetiştirme kurs/programından mezun olma ile ücret düzeyindeki değişim arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : İşgücü yetiştirme kurs/programından mezun olma ile ücret düzeyindeki değişim arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare test sonucunda $p=0,00<0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi reddedilmiş ve işgücü yetiştirme kurs/programları ile ücret düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Deney grubunun % 24, 9 kazancının arttığını beyan ederken, kontrol grubunun %12,7'si kazancının arttığını beyan etmiştir.

Çalışmada AİPP'nın kayıt dışı istihdam üzerindeki etkileri de araştırılmıştır. Bu amaçla çalışma kapsamında katılımcıların Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) kayıtlılık durumu sorgulanmıştır. Aşağıda Tablo 1.10'da örneklem grubunun SGK'ya kayıtlılık durumu görülmektedir.

Tablo 1.10. Örneklem Grubunun Sosyal Güvenlik Kurumu'na Kayıtlılık Durumu

Sosyal Güvenlik Kurumu'na kayıtlı mısınız?				
		Evet	Hayır	Toplam
Deney Grubu	Denek Sayısı	94	22	116
	Deney Grubu İçindeki Oranı	%81,0	%19,0	%100,0
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%53,1	%50,0	%52,5
	Toplam Oran	%42,5	%10,0	%52,0
Kontrol Grubu	Denek Sayısı	83	22	105
	Kontrol Grubu İçindeki Oranı	%79,0	%21,0	%100,0
	Aynı Yanıtı Verenler İçindeki Oranı	%46,9	%50,0	%47,5
	Toplam Oranı	37,7	%10,3	%48,0
Genel Toplam	Denek Sayısı	177	44	221
	Toplam İçindeki Oranı	%80,1	%19,9	%100,0
	Toplam Oranı	%80,1	%19,9	%100,0

*Ki-Kare test sonucu $X^2 = 0,040$, $sd=1$, $p=0,841 > 0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilemez.

Tablo 1.10'a göre katılımcıların %79,8'i SGK'ya kayıtlı olduğunu belirtirken, %20,2'si kayıt dışı çalıştığını beyan etmiştir. SGK'ya kayıtlı çalışanların %42,2'sini AİPP'e katılanlardan, %37,7'si ise AİPP'e katılmayanlardan oluşturmaktadır. AİPP'e katılım ile SGK'na kayıtlılık arasında, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. SGK'na kayıtlılık açısından hem cinsiyetler arasında hem de örneklemin genelinde anlamlı bir farka rastlanamamıştır.

Çalışmada işsizlerin iş arama kanallarını tespit etmek ve işgücü yetiştirme kurslarına katılım ile iş bulma kanalları arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Bu amaçla örneklem grubuna yöneltilen “son bir ay içinde bir saat bile olsa bir işte çalıştınız mı” sorusuna evet yanıtını veren kişilere, “İşi hangi kanalla buldukları” sorulmuştur. Tablo 1.11’de örneklem grubunun iş bulma kanalları görülmektedir.

Tablo 1.11. Örneklem Grubunun İş Bulma Kanalları

İşi hangi kanalla buldunuz?						
	İŞKUR	Akrabalar	Eş/Dost Tanıdık	Özel İstihdam Büroları/ Kariyer Siteleri	Diğer	Toplam
Deney Grubu	40	8	30	3	34	115
Kontrol Grubu	2	8	29	2	63	104
Toplam	42	16	59	5	97	219
* Ki-Kare testi sonucu $X^2_{sd=4, n=219, p=0,00<0,05}$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi reddedilir.						

İşgücü yetiştirme kurs/programlarına katılım ile iş bulmada kullanılan kanallar arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için hipotezler oluşturulmuştur. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : İşgücü yetiştirme kurs/programlarına katılım ile iş bulma kanalları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : İşgücü yetiştirme kurs/programlarına katılım ile iş bulma kanalları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucu $X^2_{sd=4, n=219, p=0,00<0,05}$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi reddedilmiş ve işgücü yetiştirme kurslarına katılım ile iş bulma kanalları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Örneklem grubunda deney ve kontrol grubu, iş bulma kanalları açısından farklılaşmaktadır. AİPP’na katılanlardan oluşan deney grubunda İŞKUR cevabı öne çıkarken, AİPP’na katılmayanlardan oluşan kontrol grubunda eş, dost tanıdık cevabı öne çıkmaktadır.

Çalışmada kursiyerlerin katıldıkları program türü ile istihdam durumu arasında ilişkinin olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla deney grubuna “Son bir ay içinde bir saat bile olsa gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştınız mı?” sorusu yöneltilmiş ve kurs türlerine göre verilen cevaplar analiz edilmiştir.

Tablo 1.12. Deney Grubunun Kurslara İlişkin İstihdam Durumu

Son bir ay içerisinde bir saat bile olsa gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştınız mı?				
		Evet	Hayır	Toplam
İEP	Denek Sayısı	93	51	144
	İEP İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%64,6	%35,4	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%80,9	%60,0	%72
MEK	Kişi Sayısı	21	31	52
	MEK İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%40,4	%59,6	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%18,3	%36,5	%26,0
UMEM	Denek Sayısı	1	3	4
	UMEM İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%25,0	%75,0	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%0,9	%3,5	%2,0
TOPLAM	Denek Sayısı	115	85	200
	Toplam İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%57,5	%42,0	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%100	%100	%100
*Ki-Kare test sonucu $X^2 = 10,919$, $sd=2$, $p=0,004<0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilir.				

Tablo 1.12’de deney grubunun kurslara ilişkin istihdam durumu görülmektedir. İşgücü yetiştirme kurs/programlarına katılım ile istihdam arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı sınanmak için hipotezler kurulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : Katılmış olunan işgücü yetiştirme kurs/program türü ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılmış olunan işgücü yetiştirme kurs/program türü ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare test sonucu $p=0,004<0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi reddedilmiş, kurs türü ile istihdamda bulunma durumları arasında anlamlı bir ilişki

saptanmıştır. Çalışmada deney grubunun %57,5'inin istihdamda olduğu görülmüştür. %46,5 istihdam oranı ile İEP, AİPP arasında en etkili kurs türü olmuştur. İEP; katılımcıların hem ihtiyacı olan deneyimi onlara sağlaması hem de teknik bilgi edinmelerini kolaylaştırması noktasında kursiyerleri tatmin eden kurs türü olmuştur. İEP yönetmeliği gereği, işverenlerin kurs sonrası katılımcıların bir kısmının istihdam etme şartının bulunması kursiyerlerin istihdam oranını yükseltmiştir. Ayrıca İEP katılımcılarının kazandıkları deneyim ile yeni iş bulma olanaklarının artması, İEP'nin diğer programlara göre istihdamda daha etkili olmasını sağlamıştır.

AİPP'ye katılım ile kurs türleri arasında istihdam açısından cinsiyete göre farklılaşma olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla deney grubundaki kadın ve erkek katılımcılara “Son bir ay içinde bir saat bile olsa gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştınız mı?” sorusu yöneltilmiştir. Aşağıda Tablo 1.13'te deney grubundaki kadın katılımcıların kurslara ilişkin istihdam durumu görülmektedir.

Tablo 1.13. Deney Grubundaki Kadın Katılımcılarının Katıldıkları Kurslara İlişkin İstihdam Durumu

Son bir ay içerisinde bir saat bile olsa gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştınız mı?				
		Evet	Hayır	Toplam
İEP	Denek Sayısı	55	38	93
	İEP İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%59,1	%40,9	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%76,4	%55,1	%66
MEK	Denek Sayısı	17	28	45
	MEK İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%37,8	%62,2	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%23,6	%40,6	%31,9
UMEM	Denek Sayısı	0	3	3
	UMEM İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%0,0	%100	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%0,0	%4,3	%2,1
TOPLAM	Denek Sayısı	72	69	141
	Toplam İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%72	%69	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%100	%100	%100

*Ki-Kare test sonucu, $X^2 = 8,737$, $sd=2$, $p=0,013 < 0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilir.

Araştırmada kadınların katıldıkları program ile istihdam arasındaki ilişki için hipotezler kurulmuş ve Ki-Kare testi ile sınanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : Kadınların mezun oldukları işgücü yetiştirme kurs/programları ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılmış olunan işgücü yetiştirme kurs/program türü ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare test sonucu, $p=0,013<0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilmiş, kadınların mezun oldukları kurs ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu kabul edilmiştir. Tablo 1.13 verilerine göre İEP katılımcısı 93 denegin 55'i araştırma sürecinde istihdamda iken, MEK katılımcısı 45 denegin 17'si istihdamdadır. Bu veri İEP'in istihdamda MEK'e göre daha etkili olduğunu göstermektedir. Aşağıda Tablo 1.14'te deney grubundaki erkek katılımcıların katıldıkları kurslara göre istihdam durumu görülmektedir.

Tablo 1.14. Deney Grubundaki Erkek Katılımcıların Katıldıkları Kurslara İlişkin İstihdam Durumu

Son bir ay içerisinde bir saat bile olsa gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştınız mı?				
		Evet	Hayır	Toplam
İEP	Denek Sayısı	38	13	51
	İEP İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%74,5	%25,5	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%88,4	%81,3	%86,4
MEK	Denek Sayısı	4	3	7
	MEK İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%57,1	%42,9	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%9,3	%18,8	%11,9
UMEM	Denek Sayısı	1	0	1
	UMEM İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%100,0	%0,0	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%2,3	%0,0	%1,7
TOPLAM	Denek Sayısı	43	16	59
	Toplam İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%72,9	%27,1	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%100,0	%100,0	%100,0
*Ki- Kare test sonucu, $X^2=1,318$, $sd=2$, $p=0,517>0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilemez.				

Erkeklerin katıldıkları program ile istihdamları arasındaki ilişki için hipotezler kurulmuş ve Ki-Kare testi ile sınanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 = Erkeklerin mezun oldukları işgücü yetiştirme kurs/programları ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 = Erkeklerin mezun oldukları işgücü yetiştirme kurs/programları ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare test sonucu $p=0,517>0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi kabul edilmiş, erkeklerin mezun oldukları kurs türleri ile istihdam durumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Kadınlar için mezun oldukları kurs türü ile istihdamda bulunma durumları arasında anlamlı bir ilişki saptanırken, erkekler için anlamlı bir ilişki saptanmaması düşündürücüdür.

İşgücü yetiştirme kurs/programlarına katılmış deneklerin görece uzun dönemdeki istihdam durumuna ilişkin sonuçlar analiz edilmiştir. Çalışmada katılımcıların kurs/program öncesi ve sonrası istihdam durumu da değerlendirilmiştir. Tablo 1.15'te deney grubu katılımcılarının kurs bitimi sonrası istihdam durumu görülmektedir.

Tablo 1.15. Deney Grubu Katılımcılarının Kurs Bitimi Sonrası İstihdam Durumu

Kurs sonrası herhangi bir işte çalıştınız mı?		Evet	Hayır	Toplam
İEP	Denek Sayısı	109	35	144
	İEP İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%75,7	%24,3	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%88,6	%45,5	%72,0
MEK	Denek Sayısı	11	41	52
	MEK İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%21,2	%78,8	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%8,9	%53,2	%26,0
UMEM	Denek Sayısı	3	1	4
	UMEM İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%75,0	%25,0	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%2,4	%1,3	%2,0
TOPLAM	Denek Sayısı	123	77	200
	Toplam İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%61,5	%38,5	%100
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%100	%100	%100
*Ki-Kare test sonucu $X^2=48,31$, $sd=2$, $p=0,00<0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilir.				

Mezun olunan işgücü yetiştirme kursu ile istihdam durumu arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek hipotezler oluşturulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : Katılımcıların mezun oldukları işgücü yetiştirme kurs/programları ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların mezun oldukları işgücü yetiştirme kurs/programları ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan test sonucu $p=0,00<0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi reddedilmiş, mezun olunan kurs türü ile kurs bittikten sonraki istihdamda bulunma durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu kabul edilmiştir. Katılımcıların mezun oldukları kurs/program ile istihdam arasında olumlu etkide İEP dikkat çekmektedir. Bunda, Aktif İşgücü Hizmet Yönetmeliği'ne göre İEP programına katılmış kişilerin en az % 50'sinin programın sona ermesinden itibaren işverenler tarafından kendi işyerinde veya başka bir işyerinde en az 60 gün süre ile istihdam etme zorunluluğunun olmasının etkili olduğu söylenebilir.

Çalışma kapsamında programda kazanılan beceriler ile iş bulma arasındaki ilişkiye yönelik katılımcı görüşleri sorgulanmıştır. Aşağıda Tablo 1.16'da programda kazanılan beceriler ile iş bulma arasındaki ilişkiye dair deney grubu katılımcılarının görüşleri yer almaktadır.

Tablo 1.16 Programda Kazanılan Beceriler ile İş Bulma Arasındaki İlişkiye Dair Deney Grubu Katılımcılarının Görüşleri (%)

	Bağlantı Yok/Zayıf	Orta	Yüksek	Çok Yüksek	Toplam
İEP	%30,1	%31,7	%17,1	%8,9	%87,8
MEK	%6,5	%0,8	%0,8	%0,8	%8,9
UMEM	%0,8	%1,6	%0,8	%0,0	%3,3
Toplam	%37,4	%34,1	%18,7	%9,8	%100
Ki-Kare test sonucu $X^2=7,63$, $n=123$, $sd=6$, $p=0,266>0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi kabul edilir.					

Kurs/program türü ile iş bulma arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını anlamak için hipotezler oluşturulmuş ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : İşgücü yetiştirme kurs/program türü ile kursta kazanılan becerilerin iş bulmaya yardımcı olması arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Mezun olunan işgücü yetiştirme kurs/program türü ile kursta kazanılan becerilerin iş bulmaya yardımcı olması arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Ki-Kare test sonucu $X^2 = 7,63$, $n=123$, $sd=6$, $p=0,266 > 0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Mezun olunan işgücü yetiştirme kursu/program türü ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilirken mezun olunan işgücü yetiştirme kursu/program türü ile kursta kazanılan becerilerin iş bulma süreci üzerinde anlamlı bir ilişki tespit edilememesi, yönetmelikte yer alan program sonrası istihdam etme zorunluluğuna bağlanabilir. Kursta kazanılan beceriler ile iş bulma süreci arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmaması da kursların işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz kalmasına da bağlanabilir.

Tablo 1.17. Deney Grubu Katılımcılarının Katıldıkları Programlara Göre Beceri Düzeyi

Katıldığınız kursun size herhangi bir beceri kazandırdığını düşünüyor musunuz?		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
İEP	Denek Sayısı	93	26	25	144
	İEP İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%64,4	%18,1	%17,4	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%68,4	%78,8	%80,6	%72
MEK	Denek Sayısı	39	7	6	52
	MEK İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%75,0	%13,5	%11,5	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%28,7	%21,2	%19,4	%26,0
UMEM	Denek Sayısı	4	0	0	4
	UMEM İçinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%100,0	%0,0	%0,0	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%2,9	%0,0	%0,0	%2,0
TOPLAM	Denek Sayısı	136	33	31	200
	Toplam İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%68,0	%16,5	%15,5	%100,0
	Tüm Kurs Türleri İçerisinde Aynı Yanıtı Verenlerin Oranı	%68,0	%16,5	%15,5	%100,0

*Ki-Kare test sonucu $X^2 = 3,85$, $sd=4$, $p=0,426 > 0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilemez.

Mezun olunan kurs türü ile beceri kazanımı arasında ilişki olup olmadığı sınamak amacıyla katılımcı görüşlerine başvurulmuştur. Bu amaçla hipotezler oluşturulmuştur ve Ki-Kare testi uygulanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : Mezun olunan işgücü yetiştirme kurs/programı ile beceri kazanımı hakkında mezun görüşü arasında ilişki yoktur.

H_1 : Mezun olunan işgücü yetiştirme kurs/programı ile beceri kazanımı hakkında mezun görüşü arasında ilişki vardır.

Uygulanan test sonucu $p=0,426>0,05$ olması dolayısıyla H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Mezun olan deneklerin %68'i kursun beceri kazandırdığını beyan etse de mezun olunan kurs türü ile beceri kazanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aşağıda Tablo 1.18'de deney grubu katılımcılarının programda verilen eğitime dair memnuniyet düzeyleri görülmektedir.

Tablo 1.18. Deney Grubu Katılımcılarının Programda Verilen Eğitime Dair Memnuniyet Düzeyleri

	Bağlantı Yok/Zayıf	Orta	Yüksek	Çok Yüksek	Toplam
İEP	%10,5	%27	%23,5	%11	%72
MEK	%2,5	%6,5	%6,5	%10,5	%26
UMEM	%0,0	%0,5	%1,0	%0,5	%2,0
Toplam	%13	%34,0	%31,0	%22,0	%100,0
*Ki-Kare testi sonucu $X^2 = 15,26$ $n=200$, $sd=6$, $p=0,018<0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilir.					

Mezun olunan kurs türü ile memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek için hipotezler oluşturulmuş ve Ki-Kare testi ile sınanmıştır. Analiz edilen hipotezler;

H_0 : Katılımcıların katıldıkları kurs türü ile memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların katıldıkları kurs türü ile memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Uygulanan Ki-Kare testi sonucu $X^2 = 15,26$ $n=200$, $sd=6$, $p=0,018<0,05$ olması dolayısıyla H_0 reddedilmiş, dolayısıyla kurs türü ile memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Nitel Bulgular

Araştırmanın nicel bulguları yanında nitel bulguları da önemlidir. Bu bölümde kişilerin edindikleri beceriler, sürece dair tecrübeleri ve görüşleri yer almaktadır. Deney grubunda yer alan katılımcılara, işgücü yetiştirme kurs/programlarına dair hangi becerileri elde ettikleri, kurs/programın olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Katılımcılar; kursların yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe, takım çalışması becerisi ve iletişim becerisi kazandırdığı veya artırdığını ifade

etmiştir. Ayrıca katılımcılar, programların sorun çözme ve inisiyatif alabilme becerisini geliştirdiğini, yabancı dil, bilgisayar kullanma becerisi ile satış ve pazarlama becerisini geliştirdiğini de beyan etmişlerdir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde, MEK mezunu kişilerin genellikle sosyalleşmeyi ve vakitlerini eğitici bir alanda değerlendirmeyi istediklerini beyan edenler olduğu kadar girişimciliklerini geliştirmek için kurs/programlara katıldığını beyan edenler de olmuştur. MEK mezunu ve çoğunluğu kadınlardan oluşan katılımcılarla görüşürken genellikle il merkezinden görece uzak ilçelerde yaşadıkları dikkat çekicidir. İEP ve UMEM mezunlarındaki genel algı; daha çok iş bulma, iş tecrübesi edinme, yetkinlik ya da uzmanlık kazanmak olduğu genel olarak ifade edilebilir.

İş arama sürecinde gençlerin karşılaştıkları sorunların başında deneyim eksikliği ve özgeçmiş oluşturmada karşılaştıkları zorluklar gelmektedir. Denek 24, Denek 9 ve Denek 199 bu güçlüğü aşmada programların olumlu etkisini beyan etmektedirler.

Denek 24: “Bu durum tüm sektörler için geçerli, bir belge edinmek özgeçmiş oluşturmak için faydalı olduğunu düşünüyorum” (İEP, Yiyecek-İçecek Yöneticisi (Otel)).

Denek 9: “Meslek öğrendim. Altın bileziğim oldu” (UMEM, Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı).

Denek 199: “Özellikle yeni mezunlar için bir kapı oluyor bu program. Deneyim kazanıyorsunuz, altı ay kendinizi gösterip sonrasında o iş yerinde çalışma imkânı veriyor” (İEP, Muhasebe Meslek Elemanı).

AİPP özellikle gençlerin ve kadınların deneyim kazanması için olumlu olmakla birlikte, işverenler tarafından özellikle mevsimlik veya geçici işlerde oluşan işgücü talebini kısa süreli sağlamak için kullanılmaktadır. Katılımcıların program süresince istihdam edilmesi nedeniyle sürekli istihdama olumlu katkısı sınırlı düzeyde gerçekleşmektedir. Denek 2 tarafından bu durum aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Denek 2: “Yeni sektöre girecekler için öğretici. Büyük firmalar sezonluk açıyor, İEP’li kişileri alıp kullanıp atıyorlar. İnsan bu süreçte işi öğreniyor sonra işsiz kalıyor” (İEP, Perakende Satış Elemanı- Gıda).

AİPP’nda yaşanan sorunlardan biri de katılımcıların eğitimine uygun işlerde istihdam edilememesidir. Denek 52 öğretmen olmasına rağmen İEP ile hasta kayıt görevlisi olarak istihdam edilmiştir. Eğitimine uygun alanda istihdam edilmemesine rağmen Denek 52’nin çevre edinmesine katkısı olduğu için memnun olması işsizlik olgusu karşısında bireylerin umutsuzluğunu da göstermektedir.

Denek 52: “Öncelikle çevrem oldu. Asıl mesleğim öğretmenlik, İEP’le hastanede çalıştım farklı bir sektörde tecrübem oldu” (İEP, Hasta Kabul-Kayıt Görevlisi).

Katılımcılar istihdam edilmelerinden dolayı memnun olmakla birlikte, işyerinde eğitim alamamaktan ve iş tanımlarının olmamasından rahatsızdır. İşverenin ücret ödememesi ve ücretlerin İŞKUR'dan ödenmesi Denek 38'de işveren tarafından kullanıldığı duygusuna yol açmıştır.

Denek 38: “Gerçekten iş olanağı sağlıyor. Bu konuda iyi, tekrar gitmek de isterim. Fakat bize tam bilgi verilmedi. Hasta kabul kayıt olarak başladık, bizi bir grup arkadaşla birlikte sadece hasta karşılamaya koydular. Sonrasında ise kan taşımada kullandılar. Eğitim alamadık, işveren ücret ödemediği için bizi kullanmış oldu” (İEP, Hasta Kabul-Kayıt Görevlisi).

Son yıllarda uzaktan çalışma veya evde çalışma modelleri artmıştır. Özellikle kadın işçilerin evde çalışma modelini tercih ettikleri görülmektedir. AİPP sayesinde kazanılan el becerileri ile özellikle kadınların evde çalışmaları ile istihdama olumlu katkı gerçekleşmektedir. Denek 68 kazandığı beceri ile ücretli istihdam imkanı kazandığını, Denek 149 ise bakım elemanı olarak istihdam imkanı kazandığını beyan etmiştir.

Denek 68: “El becerisi kazandım bu beceriyle evden devam edebiliyorum. Bir şeyler üretebiliyorum” (MEK, Dekoratif Ev Aksesuarları Hazırlama Elemanı).

Denek 149: “Engelli kızım vardı ona daha iyi bakabilmek için bu kursa gittim, benim kızımdan dolayı bildiğim şeyler anlatıldı kursta. Ama bu kurs sayesinde bir belgeniz oluyor ve hasta birine bakabiliyorsunuz, tercih edilebiliyorsunuz en azından bu yüzden eğitici ve iyiydi” (MEK, Engelli Bakım Elemanı).

AİPP'den; istihdam artışı sağlaması yanında, istihdamın niteliğine ve çalışma koşullarına olumlu katkı yapması beklenmektedir. Araştırmanın nicel bulgular kısmında haftalık çalışma süresi ve kayıtlı çalışma açısından etkisi bulunmamakla birlikte ücret düzeyi açısından olumlu etkisi tespit edilmiştir. Denek 111 ise denetlemenin olması ve çalışma süresinin düzene girmesi nedeniyle programdan duyduğu memnuniyeti aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

Denek 111: “Beceriden ziyade denetlemenin olması ve çalışma saatlerinin düzene girmesi çok iyi oldu. Ben zaten aynı iş yerinde çalışıyordum, İEP'le sigortam oldu ve çalışma saatlerim düzene girdi” (İEP, Mobilya Montajcısı).

Katılımcılar programlardan yukarıda kısaca belirtilen olumlu görüşler kadar olumsuz görüşlere de sahiptir. Denek 52'nin eğitimine uygun alanda istihdam edilmese de programdan duyduğu memnuniyet, benzer deneyim ve tespitlerde bulunan Denek 152 tarafından olumsuz görüş olarak beyan edilmiştir. Özellikle katılımcıların mobing ve angaryaya maruz kaldıklarını, kullandıklarını ifade etmeleri, programların revize edilmesinin ve daha sıkı denetlenmesinin gerekliliğini göstermektedir.

Denek 152: “Ben tıbbi sekreter olarak kursa başladım fakat hastanedeki tüm yük bizlere yüklendi. Diğer personellerin de işini bize yaptırıyorlardı. Ücretimizi kendi ceplerinden vermiyorlardı, bizi kullandılar”.

AİPP'nin temel amaçlarından biri işgücüne vasıf kazandırmaktır. Bu nedenle katılımcılara işyerinde teorik ve uygulamalı eğitim verilmesi hedeflenmektedir. Ancak işverenlerin vasıflı veya vasıfsız kişileri program üzerinden istihdam ederek, işçilik maliyetlerini düşürmeyi amaçladıkları ifade edilmektedir. Denek 34, Denek 101 ve Denek 187'nin ifadeleri bu düşünceyi yansıtmaktadır.

Denek 34: “Ben ustayım. Ben daha ne eğitimi alabilirdim ki bana eğitim verecek biri de yoktu zaten. İEP’te eğitim verecek biri yok. İşveren için katılmış olduk, bize bir faydası olmadı, işverene bir faydası oldu”.

Denek 101: “Ben kurs falan görmedim. Ben işverene gittim, Ben seni işe aldım ama belli bir süre sigortanı ve ücretini İŞKUR’dan alacaksın, sonrasında buradan devam edeceğiz” dedi (İEP, Kasier).

Denek 187: “İşverene gittim anlaştık, sonra beni İŞKUR’a yönlendirdi, İEP’le girdim ben işe, eğitim bilgilendirme görmedim” (İEP, Büro Elemanı).

AİPP'nin çalışma koşullarını iyileştirmesi hedeflenmektedir. Nicel bulgular kısmında da genel olarak AİPP'nin çalışma koşullarına etkisi olmadığı bulgusu, katılımcı beyanları ile de örtüşmektedir. Denek 181, Denek 51 ve Denek 37 işyerinde ücret, çalışma saatleri, iş sağlığı ve güvenliği açısından yaşadıkları sorunları ifade etmiştir.

Denek 181: “İşveren için yapılmış bir kurs, eğitime gittik ama çok iş, az para. Çalışma şartları yönetmelikte bize verilen çizelgedeki gibi değil, çalışma saatlerimiz çok fazla. Sözde muhasebecilik yapıyorum ama birçok alanda da çalışıyorum. Esnek çalışma talep ettik, cevap yok. İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyulmuyor, önlem alınmasını istedik yine bir şey olmadı. İşverenin maliyetini düşürmek için var bu program” (İEP, Büro Memuru).

Denek 51: “İmza konusunda çok sıkıntı yaşadık, haftanın beş günü çalışmış gösteriyorlardı. Cumartesi günü bizi çalıştırıyorlardı ama imza attırmıyorlardı. Tatil günleri ya da özel günlere denk geldiğinde de normal işçilerindense bizi çalıştırıyorlardı. İŞKUR’dan denetime geldiklerinde biz ses çıkarmak istediğimizde işveren bir şekilde bizi göstermiyordu, engel oluyordu. İŞKUR’la vatandaş karşı karşıya getiriyor işverenler. Çalışma saatleri uzun ve usule uyulmuyor” (İEP, Servis Komisi).

Denek 37: “Paketleme işi diye girdik bizi boyaya soktular, maske istedik vermediler. “Kendi çalışan sayımıza göre maske veriyoruz” dediler, bizlere vermediler. Sonrasında zımpara işine götürdüler, girdiğim kurs adıyla alakası yoktu, sağlığımızı düşünmüyorlardı” (İEP, Paketleme İşçisi).

AİPP'nin kayıtdışı çalışmayı azaltması hedeflenmektedir. Nicel bulgular kısmında deney grubunda kontrol grubuna göre kayıt dışı çalışma olgusu daha düşüktür. Ancak program süresince sigorta primlerinin İŞKUR tarafından üstlenilmesi ve uzun vadeli sigorta kollarına primlerinin yatırılmaması katılımcıların hak kaybına yol açmaktadır. İŞKUR’un programlara katılan işyerlerini daha sıkı

denetlemesi ve kurallara uymayan işyerlerine caydırıcı yaptırımlar uygulaması gerekmektedir. Denek 55 ve Denek 46 bu sorunu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

Denek 55: “Normal sigorta yapılmadı, normal sigorta primi yatırımları daha iyi olacaktı. Emekliliği bir biz düşünüyoruz” (İEP, Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi).

Denek 46: “Ücretimizi ve sigortamızı İŞKUR’un yatırması işverene bir rahatlık veriyor. Eğitim artı iş, on bir saati buluyordu, ek ücret vermiyorlardı. Normal çalışma süresinin üzerinde çalıştırıyorlardı. İŞKUR’un daha fazla denetlemesi lazım. İşverenler bizi kullanıyor” (UMEM, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi).

Denek 29 diğer katılımcıların olduğu gibi programların işçiler için değil işverenler için geliştirildiği ve çalışanlara olumlu katkısı olmadığını kısaca aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

Denek 29: “Çalışana hiçbir faydası yok. Ben de işveren olsam ben de bu programdan yararlanırdım. Ücreti ben vermiyorum, sigortayı ben yatırıyorum ki zaten işveren tecrübesiz işçiyle uğraşmak istemiyor ama bu kurs sayesinde birçok çalışani oluyor” (İEP, Ön Muhasebeci).

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde; sigortalılık konusunda bilinçli bir kesimin olduğu ve en sık tekrarlanan olumsuzluğun da primlerinin yatırılmaması olduğu görülmüştür. Genel sağlık sigortasından yararlanmaktan katılımcılar memnun olmakla birlikte, uzun vadeli sigorta kollarından yararlanamamaları nedeniyle memnuniyetsizlikleri görüşmelerde en dikkat çekici noktalardandı.

Yönetmeliğe uyulmaması olumsuz yorumlar içerisinde yer alan ikinci ağırlıklı konu olmuştur. Katılımcılar özellikle İEP’in istihdam yaratmakla birlikte, programın işverenin işine yarayan bir misyonu olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar (Denek 12) gelirin düşük olduğunu ifade etmiştir. Yönetmeliğe göre İEP’e katılanlar; işsiz ise asgari ücretin günlük tutarını, işsizlik maaşı alıyorsa asgari ücretin günlük tutarının yarısını, öğrenci ise asgari ücretin günlük tutarının %75’ini alması ücretlere yönelik eleştirilerin nedeni olabilir.

Son bölümde kontrol grubuna İŞKUR’a kayıt olurken İş ve Meslek Danışmanlarından işgücü yetiştirme kurs/programları hakkında bilgi alıp almadıkları sorulmuştur. Kontrol grubu katılımcılarının %14’ü (28 kişi) bilgi aldığını, %18’i (36 kişi) kısmen bilgilendirildiğini, %68’i (136 kişi) bilgilendirilmediğini beyan etmiştir. Araştırma sürecinde iş ve meslek danışmanlarının kısıtlı sürede birçok kişiye ulaşmaya çalışırken, detaylı bir görüşme yürütmesinin zorlaştığı gözlemlenmiştir. Kontrol grubundaki kişilere neden hiçbir işgücü yetiştirme kurs/programına dâhil olmadıkları sorulduğunda; 110 kişi bilgi sahibi olmadığını, 20 kişi yararına inanmadığını, 11 kişi kendisini ilgilendiren bir işgücü yetiştirme kurs/programıyla karşılaşmadıklarını beyan etmiştir. 59 kişi ise bu soruya cevap vermemiştir. Kişiler işgücü yetiştirme kurs/programlarına dair yeterli

ve gerekli bilgiyle donatılmamakta, bilgilendirme kişilerin sadece İŞKUR'a herhangi bir işlem yaptırmak için geldikleri süreyle kısıtlı kalabilmektedir. Hem araştırma sürecinde edinilen gözlemler hem de katılımcıların cevapları iş ve meslek danışmanlarının danışmanlık ve bilgilendirme faaliyetlerinin önemini göstermektedir. Ancak iş ve meslek danışmanlarının iş yükünün ağırlığı ve zaman kısıtlılığı bu faaliyetlerin aksamasına neden olabilmektedir. İŞKUR bünyesinde iş ve meslek danışmanlarının istihdamının artırılması önerilir. Ayrıca iş ve meslek danışmanlarının görev tanımları sınırları içinde faaliyet göstermelerinin sağlanmasının önemi açıktır.

Sonuç

İşsizlik, diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de mücadele edilmesi gereken sosyo-ekonomik sorunların başında gelmektedir. Günümüzde işsizliğe bağlı sosyo-ekonomik sorunlarla mücadele etme noktasında istihdam politikalarının önemi artmaktadır. Hükümetler küreselleşmeyle birlikte benimsediği yeni ve sınırlı rol ile işsizlik ve sonuçlarıyla mücadele etmek için kamu istihdam hizmetleri vasıtasıyla süreci yönetme çabasına girmişlerdir. Bu dönemde pasif istihdam politikalarından uzaklaşarak AİP'ye ağırlık verilmeye başlanmıştır. İşsizlikle mücadele için kullanılan aktif ve pasif istihdam politikaları Türkiye'de İŞKUR tarafından yürütülmektedir ve etkilerinin değerlendirilmesi, işsizlikle mücadele noktasında önemlidir.

Bu çalışmanın temel amacı, AİP içerisinde yer alan mesleki eğitim kurslarının istihdam üzerindeki etkinliğini Aydın ili özelinde değerlendirmeye yöneliktir. Bu amaç doğrultusunda eğitim sürecinin bitmesi ve sonuçlarının daha net görülmesine uygun yöntem olarak yarı deneysel teknik tercih edilmiştir. 2014-2017 yılları arasında İEP, MEK ve UMEM'den mezun olmuş 200 kişi (deney grubu) ve aynı yıl mesleki eğitim kurslarına katılmamış (kontrol grubu) 200 kişiden oluşan iki grup oluşturulmuştur. Çalışma grubunun istihdam, ücret ve sigortalılık gibi değişkenlerinin saptanması ve mesleki eğitim kurslarına dair görüşlerin en hızlı şekilde ulaşılması için veri toplama aracı olarak anket tercih edilmiştir. Anket formu Likert ölçekli, çoktan seçmeli ve açık uçlu soruları içeren dört bölümden oluşmuştur. Telefon görüşmesiyle yapılan anket çalışmasında kişiler özellikle aylık kazançları konusunda net bir rakam vermekten çekinmiştir. Araştırma yarı deneysel tekniğin özelliklerine uygun bir şekilde yürütülmüştür.

Araştırmanın temel amacı ve etki değerlendirmesi sonrasında elde edilen sonuçlara göre; AİPP'lerin Aydın ili özelinde istihdam üzerinde etkili olmadığı ve hedef kitlesinin tamamına ulaşmadığı tespit edilmiştir. AİPP'e katılım ile istihdamda bulunma arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu programların, istihdama katılımda erkeklere oranla kadınlar üzerinde daha olumlu etkilere sahip

olduğu gözlenmiş, AİPP'e katılım ile kadınların istihdamı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

AİPP'e katılımın haftalık çalışma süresi ve kayıtlı çalışma özelinde deneklerin istihdam koşullarının iyileştirmediği tespit edilmiştir. Ancak işgücü yetiştirme kurs/programları ile ilk işe kıyasla ücret düzeyindeki değişim arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 15-24 yaş aralığında bulunan genç işgücünün AİPP'e katılımı ile istihdamı arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Çalışmada iş bulma kanalları ile AİPP'e katılma arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Mesleki eğitim kurslarından mezun kişilerin İŞKUR'un piyasa içerisinde üstlendiği rolü tecrübe etmeleri ve aktif olarak kullanmaya başlamaları, piyasanın hali hazırdaki eksik bilgi sorununu aşmak için olumlu bir adım olarak nitelendirilmek mümkündür.

AİPP'e katılımın istihdam üzerinde olumlu bir etkiye sahip olup olmadığını gösterecek bir diğer sonuç mesleki eğitim programının türü ile istihdam durumu arasında yatmaktadır. Deneklerin eğitim programını tamamlamalarından yaklaşık üç yıl sonra yapılan araştırmada, kişilerin katıldıkları mesleki eğitim programlarının türleri ile istihdamda bulunma durumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Cinsiyet temelli değerlendirildiğinde kadınların katıldıkları kurs türü ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kurs türleri açısından MEK'e katılan katılımcıların ağırlıklı olarak kadın olduğu ve katılım amaçlarının istihdamdan ziyade sosyalleşmek olduğu nitel bulgularda tespit edilmiştir.

Aydın İli işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda en fazla açılan kurs türü İEP olmuş ve İEP'in diğer kurs türlerine oranla istihdam yaratmada daha olumlu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Kısa vadede AİPP'a katılma ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve kurs türleri arasında İEP'in diğer kurs türlerine göre daha etkin olduğu oransal olarak ortaya çıkmıştır. Uzun vadede ise AİPP'a katılım sadece kadınlar özelinde olumlu etki yaratmıştır. Eğitim düzeyi ve beceri seviyesi geliştiğinde kadınların işgücü piyasasına katılımının arttığı ve istihdamlarının olumlu etkilendiği söylenebilir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer konu, örneklem grubunda yer alan kişilerin eğitim düzeyi ile istihdamı arasındaki ilişkidir. Araştırmada tüm eğitim düzeyleri ile istihdamı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Lise ve dengi eğitim düzeyi ile önlisans/lisans eğitim düzeyine sahip olan bireylerin tüm çalışma grubu toplamında istihdam durumu birbirine paralel seyretmiştir. Rakamsal olarak deney grubunda yer alan önlisans/lisans mezunu kişilerin kontrol grubuna göre istihdamının daha yüksek olduğu görülmüştür. Aydın İli işgücü piyasasında istihdam edilmede eğitim düzeyinin görece aranan bir kriter olduğu söylenebilir.

Araştırma, literatürdeki çalışmalarla benzerlikler ve farklılıklar içermektedir. Araştırma sonucunda tüm katılımcılar ve gençler açısından AİPP'lere katılım ile istihdam arasında ilişki tespit edilemezken, kadın istihdamına olumlu katkısının

tespit edilmesi Akbaş (2015) ve Yonca'nın (2019) araştırmalarıyla uyumludur. Yonca'nın Zonguldak ili özelinde yürüttüğü çalışmada, kurs türleri ile istihdam arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiş, Aydın İli özelinde yapılan bu çalışmada ise kurs türü ile istihdam durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca Yonca'nın çalışmasında AİPP'e katılımın çalışma koşullarını iyileştirdiği tespit edilirken, ücret düzeyi ile AİPP'e katılım arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Aydın İli özelinde yapılan bu araştırmada ise ücret düzeyi ile AİPP'e katılım arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Son olarak ilerdeki çalışmalara katkı olması adına belirtmek gerekir ki AİPP'in özellikle yoğunlukla hangi sektör ve işletme büyüklüklerinde kullanıldığı detaylı olarak araştırmaya dâhil edilebilir ve işverenlerin neden bu programı tercih ettikleri detaylı olarak incelenebilir. AİPP'e ayrılan kaynakların fayda-maliyet analizi etki değerlendirilmesine eklenebilir.

Extended Abstract

In recent years, as in the world, active employment policies instead of passive employment policies have gained an urgent character in the struggle against unemployment in Turkey. Active employment policies, which select disadvantaged groups that are relatively more vulnerable in the labor market as the target group, include a series of practices that are expected to serve both the fight against unemployment and the increase in employment by improving the quality and skill levels of individuals. Today, the need has arisen to determine the extent of the effects of active employment policies in combating unemployment and creating employment and to evaluate them in order to provide them with a more effective and efficient content. Impact assessment studies, which are generally carried out at local level, are important in terms of explaining the effects of active employment policies on the labor market and employment.

The main purpose of the study is to evaluate the effectiveness of vocational training courses on employment, which are included in active employment policies, in Aydın Province. In the study conducted for this purpose, semi-experimental technique from quantitative research designs was used to make effect assessment. The population of the study consists of the people who benefited from the AİPP from Aydın İŞKUR between 2014-2017 and the unemployed people registered in the same period. 'On-the-Job Training Program' (IEP), 'Vocational Training Courses Without Employment Guarantee' (İSMEK) and 'Specialized Skills Acquisition Centers (UMEM) Project' within the AİPP were discussed. . 'Working for the Benefit of Society' and 'Entrepreneurship Courses' were excluded from the research due to their differences in content and functioning with other programs, although they are included in the AİPP. Between 2014 and 2017, two groups consisting of 200 people who graduated from IEP, İSMEK and UMEM

(experimental group) and 200 people who did not attend vocational training courses in the same year (control group) were formed. A questionnaire was preferred as a data collection tool in order to determine the variables of the studied group such as employment, wages and insurance and to reach the opinions on vocational training courses in the fastest way.

According to the research findings:

- It has been determined that AIPPs do not have an impact on employment in Aydın province and do not reach the entire target group.

- It has been determined that there is no significant relationship between participation in AIPP and employment.

- It has been determined that AIPP has more positive effects on women in employment participation compared to men, and a significant relationship has been found between participation in AIPP and women's employment.

- When evaluated on the basis of gender, a significant relationship was found between the type of courses attended by women and employment. In terms of course types, it was determined in qualitative findings that the participants attending in MEK were predominantly women and that the purpose of participation was to socialize rather than employment.

- A significant relationship was not found between the participation of the young population between the ages of 15-24 in the AIPP and their employment.

- In the study, a significant relationship was found between employment channels and participation in AIPP. It is possible to characterize the fact that the graduates of the vocational training courses experience the role that İŞKUR has assumed in the market and start to use it actively as a positive step to overcome the current incomplete information problem of the market.

- In line with the needs of the labor market in Aydın Province, IEP was the most opened course type and it was determined that IEP had a more positive effect on job creation compared to other course types. In the short term, a significant relationship was found between participation in AIPP and employment, and it was found proportionally that IEP was more effective among course types than other course types. In the long term, participation in the AIPP has had a positive impact only on women. When education levels and skill levels improve, it can be said that women's participation in the labor market increases and their employment is positively affected.

- Another issue that draws attention in the research is the relationship between the education levels of the people in the study group and their employment. From a statistical point of view, no significant relationship was found between all education levels and employment. The employment status of individuals with high school and equivalent education level and associate/undergraduate education level in the total of the whole working group

was parallel. In numerical terms, it was seen that the employment of the people in the experimental group and who graduated from associate / undergraduate degrees was higher than the control group. It can be said that education level is a relatively sought-after criterion in employment in the labor market of Aydın Province.

- Trainees criticized their inability to benefit from long-term insurance branches, their employment without any training in the jobs they entered through AIPPs and the fact that they were employed in different jobs instead of the workplace determined during the recruitment process. It was determined that those who had not attended the course were not aware of the AIPPs carried out by İŞKUR.

In order to contribute to future studies, it should be noted that the AIPP can be included in the research in detail in which sectors and business sizes are used intensively and why employers prefer this program can be examined in detail. Cost-benefit analysis of the resources allocated to AIPP can be added to the impact assessment. Because one of the reasons for the emergence of active employment policies is the high costs of passive employment policies, while AIPPs offered to employers by the public can be abused by employers, and as stated by the participants in their statements in qualitative findings, they can be seen as an input used only to reduce labor costs without training. In order to prevent this, detailed outputs on both increasing audits and cost-benefit analysis can be obtained on possible reforms in programs and balancing public expenditures. At the point of reaching the target audience of AIPP, İŞKUR may carry out studies on the promotion of programs especially for the young population between the ages of 15-24.

Beyanlar

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak Prof. Dr. Hatice Erol'un danışmanlığında (katkı oranı %25) Piraye Öykü Gökçe tarafından (katkı oranı %75) gerçekleştirilmiştir. Alan araştırması kapsamında Deney ve kontrol grubuna yönelik anket çalışması bizzat Piraye Öykü Gökçe tarafından 3 aylık süre boyunca İŞKUR İl Müdürlüğünde gerçekleştirilmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

“İŞKUR’un Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Aydın İli Örneği” (İİBF-18013 kodlu proje) adlı proje. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimi tarafından mali olarak desteklenmiştir. Anket çalışması için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik

Kurulundan 12 Mayıs 2018 tarihinde izin alınmıştır. Destekleri için ilgili Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimine ve çalışanlarına teşekkür ederiz. Çalışmamın başından sonuna kadar bilgi paylaşımını esirgemeyen ve uygun bir çalışma ortamı sağlayan Aydın Çalışma ve İş Kurumu'nda Şube Müdürlüğü görevini yürüten Sayın Hüseyin ÇAKIR'a yine aynı süreçte Şube Müdürlüğü görevini Aydın'da sürdüren Sayın Eylem Ayar Kolcuoğlu'na sonsuz teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca tüm çalışanlara tek tek teşekkürlerimizi sunar, İş ve Meslek Danışmanı Sayın Derya ÇINAR ve Sayın Umut SANDIKÇI'ya da ayrıca teşekkürü bir borç biliriz.

İşgücü yetiştirme kurs/programlarının etkilerini ölçmek üzere (Akbaş, 2015)'in "Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Denizli İli Örneği" çalışmasındaki anket formu geliştirilerek kullanılmıştır. Alan araştırması geliştirdiği anket formunu kullanmamıza izin veren Dr. Öğretim Üyesi Sezgi Akbaş'a teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu makalenin temelini oluşturan yüksek lisans tezi Aydın İl İstihdam Kurulunun Aydın ili için AİPP etki değerlendirilmesi talebi kapsamında hazırlanmış (İl İstihdam Kurulunda AİPP Etki Değerlendirmesi görevi Aydın Adnan Menderes Üniversitesine verilmiştir) ve çalışma bulguları Aydın Çalışma ve İş Kurumu ile sözlü olarak paylaşılmıştır. Çalışmada elde edilen veri ve sonuçlar bilimsel amaç dışında kullanılmamış, bu nedenle adı geçen Kurumlarla çıkar çatışması yaşanmamıştır.

KAYNAKÇA:

- Akbaş, S. (2017). *Aktif İşgücü İstihdam Politikalarının Değerlendirilmesi: Denizli İli Örneği*, Ankara:Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları.
- Betcherman, G., Dar, A., Luinstra, A., Ogawa, M. (2000). Active Labour Market Programs: Policy Issues for Asia, *World Bank Social Protection Discussion Paper Series*, No: 5.
- Blasco, S. Rosholm, M. (2011). The Impact of Active Labour Market Policy on Post-Unemployment Outcomes: Evidence from a Social Experiment in Denmark, *IZA Discussion Papers*, DP No. 5631.
- Caliendo, M Künn, S., Schmidl, R. (2011). Fighting Youth Unemployment: The Effects of Labor Market Policies. *IZA Policies Paper*, No: 6222.
- Card, D., Kluve, J., Weber, A. (2018). What Works? A Meta Analysis of Recent Active Labor Market Program Evaluations. *Journal of the European Economic Association*, 16(3) 894-931.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cottier, L Flückiger, Y. Kempeneers, P. Lalive, R. (2018). Does Job Search Assistance Really, *IZA Discussion Paper Series*, No:11766.
- Dar, A. Tzannatos, Z. (1999). Active Labour Market Programs: A Review of the Evidence from Evaluations, *World Bank Social Protection Discussion Paper*, No. 9901.
- Diriöz, S. Ç. (2012). *İstihdam Artırılmasında Aktif İşgücü Politikalarının Rolü*, Kalkınma Bakanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.
- İşçiçok, Ö. Emirgil, B.F. (2009). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları ve Mesleki Yetiştirme: “İşgücü Yetiştirme Kursları’nın Etkinliğinin Bursa İli Özelinde İncelenmesi”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 57. Kitap, 213-232.
- İrdem, E. (2016). *İŞKUR Tarafından Düzenlenen Mesleki Eğitim Kursları İtibarıyla Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etki Değerlendirmesi*, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Karadeniz, O., Karadeniz, H., Kocaalan, M.L., Arpat, B. (2013). “Mesleki Eğitim Kurslarında İşgücü Piyasasındaki Durumu Araştırması: Birleşmiş Milletler Ortak Programı: Herkes İçin İnsana Yakınsır İş – Ulusal Gençlik İstihdam Programı ve Antalya Pilot Bölge Uygulaması”, *ILO Türkiye Ofisi*, Ankara, No:20130.
- Kluve, J. (2006). The Effectiveness of European Active Labor Market Policy. *IZA Policies Paper*, No: 2018.
- Martin, J. (1998). What Works Among Active Labour Market Policies: Evidence From OECD Countries’Experiences, *Labour Market and Social Policy – Occasional Paper*, No: 35.

- Ours, J. (2000). Do Active Labour Market Policies Help Unemployment Workers to Find and Keep Regular Job?. *IZA Policies Paper*, No:121.
- Pallent, J. (2016). *SPSS Kullanma Kılavuzu SPSS ile Adım Adım Veri Analizi*, Ankara: Anı Yayınevi.
- Pierre, G. (1999). A Framework for Active Labour Market Policy Evaluation, *International Labour Office Employment and Training Papers*, No: 49.
- Şahin, E.B. ve Sevimli Y.(2013). Aktif İstihdam Politikaları Kapsamında Uygulanan İşgücü Yetiştirme Kursları ve İŞKUR'un Önemi, *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 1-10.
- Şentürk, E. (2017). *İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları: Türkiye Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taghizadeh, R. (2014). "AB İstihdam Stratejisi Kapsamında Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Etkinliği: Meta – Analiz Yöntemleriyle Bir Değerlendirme" Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- World Bank, (2002). *Impact Evaluation: Techniques for Evaluating Active Labour Market Programs*, Washington, No: 2.